

2022 рік. Робота бібліотеки в умовах повномасштабного вторгнення.

Особливість роботи НБ ДБТУ з 24 лютого 2022 році полягає в тому, що з початком війни вона продовжувала поєднувати роботу в умовах трансформаційних змін, викликаних об'єднанням книгозбірень 4-х закладів вищої освіти, одночасно вирішуючи проблеми діяльності в умовах війни виключно в онлайн форматі. Основою функціонування бібліотеки стала наявність онлайн-бібліотеки без фізичного розташування, але з доступом до тисяч електронних файлів, нові інструменти пошуку та готовність бібліотечних спеціалістів надавати допомогу дистанційно. Можливості для своєчасного та повноцінного інформаційно-бібліотечного забезпечення фахових потреб науковців і здобувачів освіти ДБТУ були створені завдяки цифровізації бібліотеки, що успішно розвивалась останніми роками; наданню відкритого доступу до друкованих та електронних документів; формуванню сучасних інформаційних ресурсів власної генерації; упровадженню нових форм роботи з орієнтацією на віддаленого користувача.

Обслуговування користувачів з 24 лютого 2022 р. здійснювалося тільки у дистанційному режимі. Упровадження якісних інформаційно-комунікаційних технологій надало можливість збільшити кількість віддалених користувачів і віртуальних відвідувань бібліотеки, а створені масиви інформації в електронному вигляді було поєднано з одночасним забезпеченням можливостей доступу до цих даних усім учасникам освітнього процесу з будь якої точки доступу і в будь який час. Сукупна кількість користувачів, обслугованих всіма підрозділами бібліотеки за звітний період склала 12445 користувачів, кількість відвідувань 166012, книговидач – 187448 примірників.

Формування та збереження фонду. Сукупні фонди НБ, створені за рахунок об'єднання фондів бібліотек 4-х ЗВО на 01.01.2023 р. мали б налічувати 1495102 прим. у т.ч. 23311 рідкісних та цінних видань. Але через зруйновані будівлі університету, пошкодження приміщень бібліотеки, у т.ч. книгосховищ, кількість втрат встановити поки що неможливо. Крім того під час бойових дій було втрачено бібліотечний сервер, на якому було розміщено електронні копії навчальних та навчально-методичних видань. Фахівці бібліотеки проводять роботи з відновлення повнотекстових баз даних через прямий зв'язок з викладачами та через архіви електронного листування. Вдалось відновити 965 назв електронних документів. З метою збереження особливо цінних книжкових документів було евакуйовано 456 примірників рідкісних і цінних видань в більш безпечне місце зберігання до філії університету в м. Ужгород.

Автоматизація бібліотечних процесів. Інформаційний потенціал Бібліотеки реалізується за допомогою активного впровадження інформаційнокомунікаційних технологій. Процес відбувається в режимі онлайн завдяки налаштуванню дистанційного доступу до програмного забезпечення з

власних комп'ютерів співробітників бібліотеки. Для підтримки освітньої, наукової і виховної діяльності ДБТУ в 2022 році створено сайт бібліотеки (<https://library.btu.kharkov.ua/>), доступний із будь яких мобільних пристроїв. Через сайт користувачі отримують у доступ навчальні, наукові інформаційні ресурси, інноваційні послуги, що сприяє підвищенню оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення освітньої та наукової діяльності. Для запису користувачів онлайн створено електронний кабінет користувача, що надає можливість скористатись усіма сервісами електронної бібліотеки через авторизований вхід (<http://opac.btu.kharkiv.ua/site/signup>).

Бібліотекою проводиться робота з упорядкування і редагування Електронного каталогу (<http://opac.btu.kharkiv.ua/>). Об'єднання баз даних електронних каталогів 4-х бібліотек відбувається поетапно, шляхом конвертації в єдину базу даних (сконвертовано 53125 тис. записів із ISIS), через використання різного програмного забезпечення. Відредаговано БД ЕК майже 18 тис. записів.

Великий об'єм робіт пов'язаний із створенням і наповненням репозитарію ДБТУ Open Archive SBTU (<https://repo.btu.kharkov.ua/>) на платформі DSpace, який має об'єднувати ресурси репозитаріїв 4-х ЗВО (ХНАУ, ХНТУСГ, ХДУХТ, ХДЗВА). Перенесенню підлягало 25800 повнотекстових документів наукових і навчальних видань. На кінець року вже було перенесено майже 18 тис. документів, також паралельно відбувається наповнення репозитарію поточними документами. Репозитарій зареєстровано у директоріях відкритого доступу для його інтегрування в структуру міжнародного інформаційного простору і з метою підвищення авторитетності проведено роботу з отримання міжнародного універсального ідентифікаційного ISSN 2786-7056 номеру.

Інформаційно-бібліографічна діяльність. У звітному році інформаційно-бібліографічну діяльність було спрямовано на наповнення інформаційних ресурсів в баз даних: «Праці науковців ДБТУ», «Охоронні документи», «Історія ДБТУ» (створено 12858 записів), а також на наповнення електронного ресурсу публікацій про університет «Літопис ДБТУ». З метою виявлення видань кафедр університету, які відсутні у БД бібліотеки, продовжувалась робота зі списками публікацій, оброблено 126 звітів кафедр та 87 списків праць співробітників для внесення їх у БД «Праці науковців ДБТУ».

Невід'ємною частиною інформаційно-бібліографічної діяльності є надання співробітниками НБ консультацій користувачам по використанню ЕК, БД, сайту бібліотеки, складання бібліографічного опису документів та по роботі з таблицями УДК. До 24.02.2022 р. співробітники НБ провели 1 День періодики, на якому були представлені періодичні видання, отримані у 2021 році за передплатою, часописи минулих років сільськогосподарського профілю, науково-популярні журнали, журнали іноземними мовами. На всіх бібліотечних пунктах було організовано 8 інформаційних виставок, що дозволило користувачам наочно ознайомитися з новою літературою та 2 віртуальні інформаційні виставки, що представлені на сайті НБ. В умовах віддаленої роботи

продовжувалось створення вторинного бібліографічного ресурсу. Було підготовлено бібліографічний покажчик:

Цінні видання НБ ДБТУ : бібліогр. покажчик / уклад.: О. Д. Кандаурова, Т. Л. Петриченко, А. В. Гончар ; наук. ред. Н. М. Ніколаєнко ; Наук. б-ка ДБТУ. – Харків, 2022. – Вип. 5: Видання з гуманітарно-соціальних і економічних наук ХІХ ст. – 420 с. . – фото, портр.

Також підготовлено методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти:

Загальні вимоги до змісту та оформлення наукової, навчальної та навчально-методичної літератури : метод. рек. для наук.-пед. працівників / уклад.: Н.М. Ніколаєнко, О. Рибальченко.- Харків.- ДБТУ, 2022. – 81 с.

Вагому частину діяльності НБ складає інформаційна та культурнопросвітницька робота в режимі онлайн, яка відбувається шляхом оприлюднення актуальних публікацій на сторінках бібліотеки в соцмережах Facebook, Instagram та на каналі НБ відеохостингу YouTube. Активно розвиваються новостворені 24 рубрики «Корисна інформація у воєнний час», «Нація, яка читає – непереможна!», «Й настане довгожданий день! І ВІЛЬНА УКРАЇНА ПЕРЕМОЖЕ!», «Відкриті ресурси для науки та освіти», «Це класика друже!», «Григорій Сковорода – 300», «Письменники-ювіляри 2022 року» Загалом у 2022 р. розміщено більше 800 публікацій, оновлено більше 40 віртуальних ресурси (огляди, виставки). У 2022 році НБ приєдналися до групи волонтерів Української бібліотечної асоціації / Ukrainian Library Association з архівування документів про війну Росії проти України. На разі до проєкту надіслано більше 8,5 тис. матеріалів. (відповідальна Гончар А.В., бібліотекарка 1 категорії)

Внутрішнє співробітництво. За ініціативи НБ створено Бібліотечну раду ДБТУ, яка є дорадчим консультативним органом, що визначає стратегію та основні напрями розвитку інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу та наукових досліджень університету. Затверджено положення. Проведено перше засідання, на якому обговорено основні напрямки роботи бібліотеки для підвищення іміджу університету, його конкурентоспроможності. Як член Групи сприяння академічної доброчесності, НБ прийняла активну участь у розробці і обговоренні регламентуючих документів: «Кодекс академічної доброчесності», «Положення про організацію і порядок перевірки на наявність текстових запозичень в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти», «Положення про академічну доброчесність та етику академічних відносин», «Положення про комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами Державного біотехнологічного університету», «Положення про групу сприяння академічній доброчесності». На засідання Групи сприяння академічній доброчесності в університеті було підготовлено доповіді «Академічна доброчесність – запорука якості освіти ДБТУ» та «Організація перевірки робіт здобувачів вищої освіти на

наявність академічного плагіату в ДБТУ». НБ проводить активну роботу щодо створення і підтримки атмосфери академічної доброчесності в ДБТУ шляхом проведення інформаційних годин для здобувачів в режимі онлайн «Культура академічної доброчесності» тощо.

Фахівцями бібліотеки здійснюється адміністрування та консультаційна допомога відповідальним від кафедр з перевірки текстів на ознаки плагіату в системі UNICHECK . Перевірено в межах відповідальності бібліотеки 52 документи (4 статті, 7 дисертацій, 21 підручник/навч. посібник, 10 монографій, 10 студентських робіт).

Наукометрична діяльність. В 2022 р. НБ активно розвивала діяльність з інформаційно-аналітичного моніторингу та здійснення бібліометричного аналізу публікаційної активності науковців університету: користувачам за запитом надавалась інформація про наукометричні показники, постійно проводився моніторинг профілю університету в базах даних Scopus, Web of Science, профілів науковців в науковому он-лайн сервісі Google Scholar для коректного відображення їх в інформаційно-аналітичній системі «Бібліометрика української науки», а також в реєстрі науковців ORCID. Було здійснено заходи із упорядкування профілів університету у Scopus та Web of Science. Ця робота має забезпечити коректне відображення статей науковців в інституційних профілях, що сприятиме здійсненню якісного моніторингу результатів наукової діяльності ДБТУ за показниками публікаційної активності та стане підґрунтям для підвищення міжнародних і всеукраїнських рейтингів ДБТУ, що впливатиме на євроінтеграційні процеси університету. Протягом року фахівці бібліотеки приймали участь у спеціальних вебінарах з питань упорядкування профілів установ у базах даних Scopus та Web of Science, підготовлених компаніями Elsevier та Clarivate. Інформацію про виконану роботу була надана до ДНТБ України шляхом заповнення відповідних гуглформ. Результатом цієї роботи стало створення профілю ДБТУ в БД WoS. Також було надіслано запит в компанію Elsevier на доступ до інструменту Scopus Institution Profile Wizard (IPW) для налагодження роботи з упорядкування інформації в профілі ДБТУ у Scopus. Створення об'єднаного профілю ДБТУ в БД Scopus триває. Порівняльний аналіз показників ДБТУ в наукометричних базах дає підстави стверджувати, що науковий потенціал об'єднаних ЗВО має вагомий результати, що у майбутніх рейтингах визначатиме гідне місце ДБТУ серед закладів вищої освіти України. Так, показники ДБТУ в БД WoS станом на кінець 2022 року такі: 797 публікацій, 2178 цитувань, h-індекс – 18. Було здійснено роботу з коригування 37 профілей науковців в Scopus та WoS. На Вчену раду науковцям підготовлено 51 довідку-підтвердження про наявність публікацій в виданнях, що індексуються в БД Web of Science Core Collection та БД Scopus . Для наукової спільноти університету було організовано і проведено онлайн-семінар «Коректна презентація здобутків співробітників Державного біотехнологічного університету» за участю консультантки з регіональних рішень

Clarivate Ірини Тихонкової. У 2022 р. ДБТУ мав доступ до наукометричних баз даних WoS, Scopus, повнотекстової БД Science Direct та ресурсів платформи Research4Life. Бібліотека в онлайн форматі організувала постійну консультаційну і практичну допомогу науковцям з питань використання міжнародних електронних ресурсів наукової інформації та аналізу показників цитованості публікацій. Через листування е-поштою, через канали Viber, Телеграм та телефоном було надано 381 консультацію з питань практичного використання баз даних WoS, Scopus, ScienceDirect, Research4Life. Відбулось листування з ДНТБ України щодо надання університету доступу до цих баз даних за додатковою IP-адресою, надання можливості роботи у віддаленому режимі, організовано роумінговий доступ до ДБТУ через неможливість відвідувати заклад в умовах воєнних дій.

НБ постійно підтримує в актуальному стані інформаційний портал «Вебпортфоліо науковців ДБТУ» (<http://athra.btu.kharkiv.ua/web/>). Це новий інноваційний бібліотечний ресурс створено для демонстрації наукометричних показників вчених, який надає доступ до бібліографічних даних, повнотекстових матеріалів та наукометричних показників науковців університету. Інформація до нього повністю інтегрується з електронних ресурсів бібліотеки – баз даних «Праці науковців» та «Охоронні документи». Він містить також інтерактивні посилання до ідентифікаторів науковців ORCID, облікових записів в базах даних Scopus, WoS, Google Scholar, відповідні статистичні дані, а також посилання на ресурс Укрпатенту до сторінки науковця-винахідника. На 15.12.2022 р. в ньому створено більше 800 персоніфікованих сторінок науковців. Таким чином, в умовах активного впровадження комп'ютерних, інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій Наукова бібліотека поступово трансформується в інформаційно-аналітичний центр університету. Пріоритетним і надалі залишається клієнтоорієнтованість, інформаційне забезпечення освітньої, наукової діяльності науковців і викладачів університету шляхом запровадження нових форм обслуговування, розширення інноваційних сервісів, автоматизації бібліотечних процесів. Основні завдання: сприяти підвищенню рейтингових показників університету, здійснювати заходи з популяризації наукового надбання професорсько-викладацького складу університету усіма засобами інформаційно-комунікаційних технологій, створювати умови для спільної дії з університетською спільнотою з питань академічної доброчесності (проведення лекцій з академічної доброчесності, академічного письма); забезпечувати адміністрування антиплагіатного сервісу Unicheck і консультаційну допомогу відповідальним на факультетах; відновити фізичний простір Наукової бібліотеки в координації з розвитком навчальних, дослідницьких та культурних потреб Університету.